

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู เป็นสิ่งที่พึงกระทำเพื่อประโยชน์ขั้นต้นในการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ระดับมาตรฐาน (พวงแก้ว ปุณยภนิก, 2525, เยาวดี วิทยุศิริ, 2538) การสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด จริยธรรม และเจตคติต่าง ๆ ที่มีต่อวิชาที่เรียนสูงตามไปด้วย (วิโรจน์ คำนึ่งคุณากร, 2529) ดังนั้นการประเมินประสิทธิภาพการสอนจึงเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญมากที่จะสะท้อนภาพให้ผู้สอน ให้ผู้เรียน ตลอดจนผู้ร่วมดำเนินการจัดการศึกษาทุกคนได้เห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ประกอบที่ให้เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้น ผู้วิจัยศึกษาพบว่ามี ความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมิน และการให้ชื่อ องค์ประกอบที่ต่างกัน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิด ประสิทธิภาพการสอนของครู 6 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะบุคลิกภาพของครู คุณลักษณะ ความสามารถทางวิชาการ คุณลักษณะเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน คุณลักษณะความ สัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คุณลักษณะวิธีการสอน และคุณลักษณะการวัดและประเมินผล (ชาญชัย อาจิมสมจาร, 2528, ภัทรา จินดาศรี, 2529 และวิโรจน์ คำนึ่งคุณากร, 2529)

การมีองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับ มาก ย่อมจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการสอนของครูนั้นเป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผล ให้การเรียนการสอนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน

ผู้ที่ให้คำตัดสินว่าองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน นั้นมีหรือไม่ ได้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ กระบวนการเรียนการสอน โดยส่วนมากจะพิจารณาจากข้อมูลเพียงแหล่งเดียว (ณรงค์ดี มณีแสง, 2526) เช่น ข้อมูลจากหัวหน้างาน หรือเพื่อนร่วมงานหรือนักเรียน หรือครูผู้สอนประเมิน ตนเอง ซึ่งการพิจารณาข้อมูลจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่ครอบคลุมครบถ้วน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524), บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2526), Borich G.D. (1977) และ Harris (1986) ยังมีความเห็นในทำนองเดียวกันว่าควรให้มี ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน อาจารย์

ผู้เชี่ยวชาญในสาขาเดียวกัน หัวหน้าหมวดวิชา ผู้บริหารโรงเรียนและตัวผู้สอนเองเป็นผู้มีบทบาท ร่วมกันในการประเมินประสิทธิภาพการสอน

การประเมินประสิทธิภาพการสอนด้วยตนเองของครูมีความสำคัญมากในการได้มาซึ่ง ข้อมูลที่แท้จริงมากที่สุดและยังสามารถนำไปใช้ในการอ้างอิงเพื่อการตัดสินใจในการบริหารด้าน การสอนซึ่งจะเป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดความร่วมมือในการปรับปรุงการสอนของผู้สอน (Carroll, 1983, นิราศ จันทระจิตร, 2534) การประเมินตนเองของครูยังเป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อ การปรับปรุงตนเอง (Whitman and Weiss, 1982; Centra, 1972, อ้างถึงใน สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์, 2538) อย่างไรก็ตาม บางครั้งการประเมินตนเองก็อาจเกิดความลำเอียงในการ ประเมินประสิทธิภาพการสอน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2524)

ส่วนการประเมินโดยเพื่อนร่วมงานนั้นเป็นสิ่งที่ดีและควรกระทำ เพราะเป็นผู้ที่เข้าใจงาน ของครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งยังพบว่าผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโดยสรุปรวม โดยเพื่อนร่วมงานจะได้ผลใกล้เคียงกับการให้นักศึกษาประเมิน (อุทุมพร ทองอุไทย, 2523) และยังมีแนวโน้มจะให้ผลเหมือนกับการประเมินโดยผู้บริหาร แต่ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนที่ ได้อาจไม่มีความตรง เนื่องจากความเกรงใจและความรู้จักคุ้นเคยของผู้ประเมินซึ่งเป็นเพื่อนกับครู ผู้สอน

สำหรับการประเมินโดยนักเรียนจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสำคัญ เพราะนักเรียนเป็นผู้รู้ และรับผลจากผู้สอนโดยตรง ส่วนมากจะใช้สำหรับการประเมินในการศึกษาระดับสูงเนื่องจากไม่มี ข้อจำกัดด้านวุฒิภาวะของผู้เรียน รวมถึงมีความรู้ความเข้าใจในการประเมินประสิทธิภาพการสอน ได้อย่างเพียงพอ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2526) การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโดย นักเรียนก็มีข้อจำกัดในส่วนของ การรับรู้วัตถุประสงค์ของการสอน การจัดเตรียมการสอน ทำให้ผล ที่ได้จากการประเมินไม่ครอบคลุมคุณลักษณะที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการสอนเช่นกัน

ในการประเมินโดยหัวหน้างาน ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งการประเมินที่มีการปฏิบัติมาก ส่วน ใหญ่แล้วมักจะเป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความดีความชอบ เพราะหัวหน้างานเป็นผู้ที่ทราบถึง วัตถุประสงค์ของการสอนอย่างชัดเจน และรู้ถึงขอบข่ายของการสอน แต่ก็มีข้อจำกัดเกี่ยวกับ เวลาหรือโอกาสที่จะประเมินประสิทธิภาพการสอนเนื่องจากภาระงานที่มากหรือไม่ค่อยสนใจต่อ การเก็บและสะสมข้อมูลผลงานของอาจารย์ต่อเนื่อง (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2524) ดังนั้นการให้

หัวหน้างานเป็นผู้ทำการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู จึงเหมาะกับภาควิชาหรือสถาบันเล็ก ๆ เท่านั้น (บุญธรรม กิจปริตาทิรุทธิ์, 2526)

จากการศึกษาของวิชา เกษศรศิริเจริญ (2521) พบว่าผลการประเมินตนเองของครูจะมีความสอดคล้องกับผลการประเมินของผู้บริหารและเพื่อนครูในระดับที่ค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไวโรจน์ คำนึ่งคุณากร (2529) ที่พบว่า การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูที่ประเมินโดยครูผู้สอน เพื่อนร่วมงาน และนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีผลการประเมินที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย และยังพบว่า การประเมินตนเองโดยครูผู้สอนมีความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) น้อยกว่าการประเมินโดยนักเรียนและการประเมินโดยเพื่อนร่วมงาน และจากการศึกษา Shower (1974), สุภาวดี ตั้งบุพผา (2535) และบวร คุ่มสิริพิทักษ์ (2541) พบว่าในการประเมินการสอนของครูนั้น นักเรียนและเพื่อนร่วมงานมักจะเป็นความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรืออคติคะแนน (leniency error)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผลการประเมินจะเกิดความคลาดเคลื่อนได้เนื่องจากจากผู้ประเมินเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ Sellitz, et al (1959) ซึ่งสรุปไว้ว่าความคลาดเคลื่อนของการประเมินเกิดขึ้นจาก 3 แหล่ง ได้แก่ ความบกพร่องของเครื่องมือ ความบกพร่องที่เกิดจากกระบวนการในการประเมินและความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากตัวผู้ประเมิน

การประเมินประสิทธิภาพการสอนจากผู้ประเมินที่ต่างกัน มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกันดังที่ได้กล่าวแล้วในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่า หากมีกลุ่มผู้ประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ต่างกัน ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูจะมีความสอดคล้องกันระหว่างกลุ่มผู้ประเมินหรือไม่ และผลการประเมินที่ได้จากการประเมินด้วยตนเองของครูผู้สอนกับการประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกัน และนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอน หากเปรียบเทียบผลการประเมินที่ละคู่ ความคลาดเคลื่อนในการประเมินประสิทธิภาพการสอนที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับแหล่งผู้ประเมินประสิทธิภาพการสอน ได้แก่ การประเมินด้วยตนเองของครูผู้สอนกับการประเมินโดยผู้อื่นซึ่งประกอบไปด้วย หัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกันกับครูผู้สอน และนักเรียนที่เรียนกับครู

ผู้สอนว่าจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผลการประเมินด้านความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินและความคลาดเคลื่อนของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของ...วิจัย

เพื่อศึกษาความสอดคล้องเกี่ยวกับแนวคิดการประเมินประสิทธิภาพการสอนทั้ง 6 ด้าน และความคลาดเคลื่อนของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาที่ประเมินด้วยตนเองกับการประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกันกับครูผู้สอน และนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนกับครูผู้สอน

นิยามคำศัพท์

การประเมินประสิทธิภาพการสอน หมายถึง ผลของระดับคะแนนความสามารถในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะ 6 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะบุคลิกภาพของครู คุณลักษณะความสามารถทางวิชาการ คุณลักษณะเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน คุณลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คุณลักษณะวิธีการสอน และคุณลักษณะการวัดและประเมินผล สามารถวัดได้โดยแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่าแบบลิเคอร์ท แบ่งออกเป็น 6 ช่วง คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ไม่มีเลย และมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อที่ประเมินได้ 5 คะแนน หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุด

ข้อที่ประเมินได้ 4 คะแนน หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมาก

ข้อที่ประเมินได้ 3 คะแนน หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติปานกลาง

ข้อที่ประเมินได้ 2 คะแนน หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อย

ข้อที่ประเมินได้ 1 คะแนน หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อที่ประเมินได้ 0 คะแนน หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่ครูไม่ได้ปฏิบัติเลย

ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนด้วยตนเอง หมายถึง ระดับคะแนนที่เกิดจากแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู จากการประเมินประสิทธิภาพการสอนด้วยตัวครูผู้สอนเอง

ผลการประเมินด้วยผู้อื่น หมายถึง ระดับคะแนนที่เกิดจากแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู จากการประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยหัวหน้าหมวดวิชาที่ครูผู้ประเมินตนเอง

ปฏิบัติงานสอนอยู่ ซึ่งถือเป็นการประเมินจากเบื้องบนลงล่าง (downward appraisal) และเป็น ผู้ประเมินในระดับต้นเพื่อพิจารณาความดีความชอบในการปฏิบัติงานของครูในระบบราชการครู ในปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติงานสอนในรายวิชาและระดับชั้นเดียวกันซึ่งถือเป็นการ ประเมินจากด้านข้าง (lateral appraisal) และเป็นผู้ที่รับรู้และตระหนักในพฤติกรรมการสอน ทักษะความสามารถ จุดเด่นจุดด้อยของเพื่อนร่วมงานได้ดีทั้งในด้านส่วนตัวและด้านวิชาชีพของ ผู้ถูกประเมิน และการประเมินโดยนักเรียนที่ครูผู้ประเมินตนเองเป็นผู้สอนซึ่งถือเป็นการประเมิน จากด้านล่างขึ้นบน (upward appraisal) และยังเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับ พฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน

ความสอดคล้องในการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู หมายถึง ผลการประเมิน ประสิทธิภาพการสอนที่มีผลต่างของค่าไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ระหว่างกลุ่มผู้ประเมินทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งได้แก่การประเมินประสิทธิภาพการสอนด้วยตนเองของครูผู้สอนกับการประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกัน และนักเรียนที่ เรียนกับครูผู้สอน โดยพิจารณาจากระดับนัยสำคัญของผลต่างไคสแควร์ที่ได้จากการวิเคราะห์ สมการโครงสร้างกลุ่มพหุ (multiple groups) ระหว่างการวิเคราะห์ที่กำหนดให้ไม่มีความเท่ากัน ของพารามิเตอร์ในกลุ่มผู้ประเมินทั้ง 2 กลุ่ม กับการวิเคราะห์ที่มีการกำหนดให้มีความเท่าเทียมกัน ของค่าพารามิเตอร์ในกลุ่มผู้ประเมินทั้ง 2 กลุ่ม หากผลต่างของค่าไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญ แสดง ว่าผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนมีความสอดคล้องกันระหว่างผู้ประเมินที่ต่างกัน

ความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรืออคติคะแนน (leniency error) ของผลการประเมิน ประสิทธิภาพการสอน หมายถึงผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูที่เกิดจากการที่ผู้ ประเมินมีแนวโน้มที่จะประเมินในลักษณะสูงหรือต่ำกว่าที่ควรจะเป็นซึ่งสามารถวัดได้โดย พิจารณาจากผลต่างทางมากหรือน้อยของค่ามัชฌิมเลขคณิตจากผลการประเมินประสิทธิภาพการ สอนด้วยตนเองของครูผู้สอนและการประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้ สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกันกับครูผู้สอน และนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอน ทีละคู่แล้ว ทดสอบความแตกต่างด้วย The Wilcoxon Mann Whitney Test หากผลการทดสอบมีนัยสำคัญ ที่ ระดับ .05 แสดงว่าครูผู้สอนที่ประเมินประสิทธิภาพการสอนของตนเองเกิดความคลาดเคลื่อนเชิง ปล่อยหรืออคติคะแนน (leniency error) น้อยกว่าการประเมินโดยผู้อื่น

ความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) ของผลการ ประเมินประสิทธิภาพการสอน หมายถึงผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูที่เกิดจากผู้

ประเมินมีความรู้สึกบางอย่างต่อผู้ถูกประเมิน อาจเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ โดยพิจารณาจากค่ามัธยฐานและเลขคณิตของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนด้วยตนเองกับการประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกันกับครูผู้สอน และนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอน ทีละคู่ แล้วทดสอบความแตกต่างด้วย t-test กรณีกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน (independent samples) หากผลของการทดสอบมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า ครูผู้สอนที่ประเมินตนเองเกิดความคลาดเคลื่อนแบบเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) น้อยกว่าการประเมินโดยผู้อื่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนในการประเมินด้วยตนเองได้แก่อาจารย์ที่สอนในระดับมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่ 2 ได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนในการประเมินโดยผู้อื่นได้แก่อาจารย์ที่เป็นหัวหน้าหมวดวิชาซึ่งครูผู้สอนปฏิบัติงานสอนอยู่ เพื่อนร่วมงานที่สอนในรายวิชาและระดับชั้นเดียวกันและนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอน

2. ตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ผู้ประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ครูที่ประเมินประสิทธิภาพการสอนด้วยตนเองและผู้อื่นประเมิน ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกันกับครูผู้สอน และนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสอดคล้องและความคลาดเคลื่อนของผลการประเมินระหว่างผู้ประเมินต่างกันโดยครอบคลุมคุณลักษณะ 6 ด้านคือ

2.2.1 ด้านบุคลิกภาพของครู สามารถวัดได้จากพฤติกรรม 9 พฤติกรรมดังนี้

- 1) มีอารมณ์มั่นคง ใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหา
- 2) มีความอดกลั้น ใจเย็น เมื่อเกิดการขัดแย้ง

- 3) มีความรับผิดชอบในหน้าที่และงานที่ปฏิบัติ
- 4) พุดชัดเจนและเข้าใจง่าย
- 5) มีอารมณ์ขัน
- 6) มีมนุษยสัมพันธ์เข้ากับผู้อื่นได้ดี
- 7) มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 8) มีความตรงต่อเวลา
- 9) มีความเมตตากรุณา

2.2.2 ด้านความสามารถทางวิชาการ สามารถวัดได้จากพฤติกรรมจำนวน 6

พฤติกรรม ดังนี้

- 1) มีความรู้และความแม่นยำในเนื้อหาสาระที่สอนเป็นอย่างดี
- 2) มีการค้นคว้าและปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนอยู่ตลอดเวลา
- 3) ให้ความรู้แก่นักเรียนกว้างขวางนอกเหนือจากตำราเรียน
- 4) มีความสามารถทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในวิชาที่สอน
- 5) มีความรู้ในสาขาวิชาอื่นที่มีความสัมพันธ์กับวิชาที่สอน
- 6) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาที่สอนกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2.3 ด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน ซึ่งสามารถวัดได้จาก

พฤติกรรม จำนวน 7 พฤติกรรม ดังนี้

- 1) แสดงความรู้สึกรักที่ติดต่อนักเรียนเมื่อเริ่มสอน
- 2) ยกย่องและส่งเสริมให้กำลังใจแก่นักเรียน
- 3) ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
- 4) ยินดีตอบคำถามของนักเรียนด้วยความเต็มใจ
- 5) เอาใจใส่และอุทิศเวลาต่อการสอน
- 6) เห็นความสำคัญและกระตือรือร้นในวิชาที่สอน
- 7) มีความพอใจที่จะหากลวิธีที่จะสอนนักเรียนให้สนุกและเพลิดเพลิน

2.2.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สามารถวัดได้จากพฤติกรรม

6 พฤติกรรม ดังนี้

- 1) ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

- 2) ให้คำแนะนำหรือรับปรึกษาหารือแก่นักเรียนทั้งด้านการเรียนและปัญหาส่วนตัว
- 3) เปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาได้ทุกโอกาสเท่าที่จะทำได้
- 4) สนใจนักเรียนทุกคนขณะสอนอย่างเท่าเทียมกัน
- 5) เข้าใจถึงความรู้สึกและปัญหาที่เกิดขึ้นของนักเรียน
- 6) เข้าใจในความแตกต่างของนักเรียนทั้งในด้านจิตวิทยาและความเป็นอยู่

2.2.5 ด้านวิธีการสอนสามารถวัดได้จากพฤติกรรมจำนวน 11 พฤติกรรม

ดังนี้

- 1) บอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนอย่างชัดเจน
- 2) สามารถสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ระบุไว้ในหลักสูตร
- 3) เข้าใจวิธีสอนแบบต่าง ๆ และสามารถเลือกวิธีสอนมาใช้ได้อย่างเหมาะสม
- 4) ยกตัวอย่างประกอบการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น
- 5) มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี
- 6) สรุปหรือเน้นความสำคัญของเนื้อหาวิชาระหว่างสอน
- 7) ตอบหรืออธิบายข้อสงสัยของนักเรียนได้อย่างชัดเจน
- 8) กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 9) ใช้เอกสารหรือสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการสอนนอกจากชอล์กและกระดานดำ
- 10) เอกสารหรืออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่สอน
- 11) จัดลำดับชั้นในการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา

2.2.6 ด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งสามารถวัดได้จากพฤติกรรม 8

พฤติกรรม ดังนี้

- 1) บอกวิธีการวัดและประเมินผลตลอดจนเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ในวิชาที่สอนให้นักเรียนทราบ
- 2) ใช้วิธีการวัดผลหลายรูปแบบ เช่น แบบฝึกหัด สอบย่อย ค้นคว้า รายงาน เป็นต้น
- 3) ให้คะแนนและระดับคะแนน (เกรด) แก่นักเรียนอย่างยุติธรรม

- 4) ตรวจและแจ้งผลการสอบได้รวดเร็วทันตามกำหนดเวลา
- 5) ทดสอบพื้นฐานความรู้เดิมก่อนที่จะเริ่มต้นชั้นบทเรียนใหม่
- 6) ชักถามนักเรียนในขณะที่สอนเพื่อวัดความเข้าใจในบทเรียน
- 7) สอนซ่อมในส่วนที่นักเรียนบกพร่อง
- 8) นำผลการประเมินปรับปรุงการเรียนการสอนส่วนที่บกพร่อง

ข้อจำกัดของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนที่ประเมินตนเองมีขนาดจำกัด เนื่องจากต้องคำนึงถึงข้อตกลงเบื้องต้นในการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโดยนักเรียน ซึ่งจะต้องมีจำนวนมากกว่าครูผู้สอนอย่างน้อย 20 เท่า จึงจะทำให้มีความเที่ยงสูง (Centra, 1982)

สมมติฐานการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูที่ประเมินโดยครูผู้สอน เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน มีผลการประเมินที่แตกต่างกันของทั้ง 3 กลุ่ม แสดงค่าเพียงเล็กน้อย (วิโรจน์ คำนิงคุณากร, 2529) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิภา เกษศรีศิริเจริญ (2521) พบว่าผลการประเมินตนเองของครูจะมีความสอดคล้องกับผลการประเมินของผู้บริหาร และเพื่อนครูในระดับที่ค่อนข้างสูง นอกจากนั้นวิโรจน์ คำนิงคุณากร (2529) ยังพบว่า การประเมินโดยครูผู้สอนมีความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) น้อยกว่าการประเมินโดยนักเรียนและการประเมินโดยเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยาวดี วิบูลย์ศรี (2538) ที่กล่าวว่าผู้ที่ประเมินการปฏิบัติงานของครูได้ดีที่สุดก็คือตัวครูเอง ส่วน Keaveny (1975) และสุพักตร์ พิบูลย์ (2534) ศึกษาพบว่า การประเมินคุณภาพการสอนของครูโดยนักเรียนเป็นผู้ประเมิน มีแนวโน้มที่จะเกิดความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรืออคติคะแนน (leniency error) และความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) นอกจากนั้น Shower (1974) ยังศึกษาพบว่าในการประเมินการสอนของครูนั้น นักเรียนมักเกิดความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรืออคติคะแนน (leniency error) โดยจะเลือกเฉพาะระดับสเกลที่มีค่าสูงเพียง 2-3 ค่าจาก 6 ค่า ทำให้ไม่สามารถบอกความแตกต่างประสิทธิภาพการสอนของครูแต่ละคนได้ และจากผลการวิจัยของสุภาวดี ตั้งบุปผา (2535) ยังแสดงผลว่าการประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยนิสิตเป็นผู้ประเมิน จะปรากฏความคลาดเคลื่อนแบบปล่อยคะแนนสูงกว่าในกรณีผู้

บริหารเป็นผู้ประเมิน นอกจากนั้น บวร คุ่มสิริพิทักษ์ (2541) ยังได้ศึกษาพบว่า การประเมินโดยนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน จะเกิดความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน (leniency error)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสอดคล้องและ ความคลาดเคลื่อนในการประเมินประสิทธิภาพการสอน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเองของครูผู้สอนกับการประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกันกับครูผู้สอน และนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอนมีความสอดคล้องกัน

2. ความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน (leniency error) ของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเองกับผู้อื่นมีสมมติฐานย่อยดังต่อไปนี้

2.1 การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเอง เกิดความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน (leniency error) น้อยกว่าการประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน

2.2 การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเอง เกิดความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน (leniency error) น้อยกว่าการประเมินโดยเพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกัน

2.3 การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเอง เกิดความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน (leniency error) น้อยกว่าการประเมินโดยนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอน

3. ความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) ของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเองกับผู้อื่นมีสมมติฐานย่อยดังต่อไปนี้

3.1 การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเอง เกิดความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) น้อยกว่าการประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน

3.2 การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเอง เกิดความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) น้อยกว่าการประเมินโดยเพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกัน

3.3 การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเอง เกิดความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) น้อยกว่าการประเมินโดยนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงความสอดคล้องและความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูจากการประเมินด้วยตนเองและผู้อื่นประเมิน อันประกอบด้วย หัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกัน และนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอน
2. เป็นแนวทางสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินประสิทธิภาพการสอนจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู
3. เพื่อใช้กำหนดผู้ประเมินประสิทธิภาพการสอนในการประเมินคุณลักษณะของประสิทธิภาพการสอนที่ต่างกัน